

VENTALLS DE PAPER

LLIRIS PICÓ

Edicions del Bullent

VENTALLS DE PAPER

Proposta didàctica

Lucía Catalá

SINOPSI

«Amb l'àvia m'agradava jugar al tres en ratlla i a fer ventalls de paper els dies de pluja. Sèiem vora la finestra, i mentre jo dibuixava les ratlles amb traç tremolós sobre un full blanc, sorpresa per l'emoció, i amb la infantil certesa que aquesta vegada sí que li guanyaria la partida, ella portava tres cigrons per a mi i tres fesols per a ella. Els fesols guanyaven sempre; excepte el dia que, convençuda que la sort li la portaven les singulars fitxes, li vaig demanar que me les canviara. Aquell dia, llavors, guanyaren els cigrons. L'àvia guanyava sempre. L'àvia ara és morta i jo acabe de descobrir que ella era un regal de la vida. Em dic Clara, tinc 18 anys, m'agraden les teles boniques i els ventalls de colors. Sé cosir i tocar el piano i sóc anorèxica. Aquesta és la meua història».

L'AUTORA

Lliris Picó i Carbonell (Ibi, 1972), és professora a la Universitat d'Alacant i secretària de la Delegació d'Alacant de l'Institut d'Estudis Catalans. Ha publicat sobretot novel·les i ha rebut diversos guardons. Destaquem *L'olor dels Crisantems* (Premi Antoni Bru de Narrativa Ciutat d'Elx, 2004), *Helena: un record sempre és mentida* (Premi 25 d'Abril Vila de Benissa, 2001), *Les ales de la memoria*, *Claus de serp i Moisès estigues quiet* (34é Premi Enric Valor, 2014 i Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians a la Millor Novel·la Juvenil, 2016). Ha publicat en diversos mitjans de comunicació i actualment escriu una columna quinzenal al Diari La Veu.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

L'activitat lectora necessita una sèrie d'estratègies mitjançant les quals assolir un dels seus objectius primordials: la comprensió eficient i global del text. Però, també, aquest recurs ens ajudarà a transmetre els valors que amaga cada llibre i descobrir el món mitjançant la lectura. En definitiva, es pretén que els joves treballen i compreguen el relat i s'interessin per la literatura.

En aquesta proposta didàctica les activitats estan dividides en tres blocs:

- Abans de la lectura aborda les expectatives que crea en el lector els elements externs: portada, títol, crèdits, il·lustracions...
- Durant la lectura es pren nota de paraules o expressions desconegudes per després buscar-les al diccionari i intentar introduir-les en la parla habitual.
- Després de la lectura s'hi proposen una sèrie d'exercicis que responen bàsicament a tres objectius:
  1. Entendre el missatge que se'ns vol transmetre.
  2. Aprofundir en el coneixement de la llengua a partir dels mots i de les expressions que farceixen el text.
  3. Entretenir i encuriosir el lector prenent com a excusa el text. Les activitats d'aquest darrer bloc estan seqüenciades en els apartats de:
    - comprensió lectora.
    - anàlisi dels elements de la narració.
    - temes transversals, jocs lingüístics i curiositats.
    - per últim, hi ha una sèrie dedicada a la llengua que tracta qüestions relacionades amb la normativa, la gramàtica i el lèxic.

ABANS DE LA LECTURA

ELEMENTS PARATEXTUALS O EXTERNS

1. Endequina, endevinalla..

Amb un mut vaig estar
i el seu secret em va explicar.
Jo res no vaig sentir,
però sé tot el que em va dir.
Què és?

2. La solució és el llibre, però en un llibre de lectura podem trobar diversos elements paratextuals o externs. Ara et proposem que et fixes en cada element extern que hi apareix en *Ventalls de paper*.

1 Portada 2 Títol 3 Autora 4 Editorial 5 Llom 6 Logotip editorial 7 Número de la col·lecció 8 Contraportada 9 Sinopsi 10 Biografia de l'autora 11 Codi de barres i ISBN 12 Imatge o il·lustració

3. Observa la portada i la contraportada una altra vegada. Seguidament respon les preguntes següents:

a) El títol de l'obra és *Ventalls de paper*. Què et suggereix?

.....
.....

b) A la portada apareix la il·lustració i el títol del llibre, quina relació pot tenir amb la novel·la?

.....
.....

c) Què et sembla la il·lustració? Què et transmet la mirada de la xiqueta? T'agraden els ventalls, els colors i els dibuixos que tenen? Quan l'acabes de llegir, aleshores, proposa una portada diferent.

.....
.....

d) Fes una breu descripció de la il·lustració tenint en compte les característiques d'un text descriptiu.

.....
.....

e) Qui ha confeccionat la portada? Busca informació sobre l'il·lustrador/a i compara els resultats amb els companys de classe.

.....
.....

f) Obri el llibre i fulleja'l. Seguidament mira com està estructurat. Té alguna dedicatòria? Per què creus que hi ha una imatge de La Muixeranga en les primeres pàgines? Pot tenir alguna relació amb el contingut de l'obra o de l'autora? Quants capítols té? Estan titulats o numerats? Quantes pàgines té? Com és la lletra? Quina grandària té la lletra? Hi ha algun detall que et cride l'atenció?

.....
.....

g) En quina època penses que pot transcórrer l'acció? I en quins espais?

.....
.....

h) Quin tema pot tractar? Intenta endevinar-lo. Pots llegir la sinopsi i la introducció del text per ajudar-te.

.....
.....
.....

i) Després de llegir els anteriors apartats, què et sembla la història? T'agrada? Et sembla interessant? Justifica la teua resposta.

.....
.....

j) Series capaç de dir davant de quin subgènere narratiu et trobes abans de llegir l'obra? Intenta-ho!

.....
.....

L'AUTORA

4. A la contraportada hi ha una breu biografia. Copia les dades que hi trobes i fes un retrat sobre com penses que és.

Nom i cognoms: .....
Localitat i any de naixement:.....
.....
Estudis:.....
.....
Treball:.....
.....
Obres publicades:.....
.....
Premis guanyats:.....
.....

5. Busca informació sobre l'autora als següents webs:

http://www.escriptors.cat/autors/picoll/pagina.php?id_sec=2595

http://www.bullent.net/detalle_autor/?au_id=445

● Pots visitar també el seu blog a:

<http://www.llirispicocom.blogspot.com.es/>

► A continuació digues si les següents afirmacions sobre l'autora són vertaderes (V) o falses (F):

AFIRMACIONS	V	F
- És sòcia de l'Associació d'Escriptors en LLengua Catalana.		
- Ha escrit en revistes com Caràcters o Aiguadolç.		
- Té un blog sobre manualitats.		
- Va viure a Àvila i a Muro d'Alcoi.		
- Va estudiar a l'IES Pare Arques de Cocentaina.		
- La seua obra literària no va lligada a la seua trajectòria vital.		
- A l'autora li agrada viatjar.		
- Lliris no té tres fills.		

6. L'obra *Ventalls de paper* ha sigut finalista del 38è Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil. Busca en quina població es celebra, quan es convoca, les bases, quina editorial l'organitza i si l'autora ha guanyat alguna vegada aquest premi.

DURANT LA LECTURA

7. Anota les paraules i expressions que no comprens i busca-les al diccionari.

.....
.....

8. Redacta una història, d'un mínim de deu línies, on hi utilitzes almenys deu de les paraules o de les expressions que has buscat anteriorment.

.....
.....

9. Completa aquesta graella amb les dades següents sobre els personatges.

NOMS DELS PERSONATGES	PROFESSIÓ/ ESTUDIS	RELACIÓ AMB LA PROTAGONISTA O LA RESTA DE PERSONATGES	BREU DESCRIPCIÓ DELS PERSONATGES

DESPRÉS DE LA LECTURA

COMPREENSIÓ LECTORA

10. Ompli la fitxa de lectura.

Títol de l'obra: _____
Cognoms, nom de l'autor: _____
Editorial: _____
Ciutat i any de l'edició: _____ Nombre de pàgines: _____
Collecció: _____ Núm.: _____
Tema/gènere: _____
Lloc i temps de l'acció: _____
Argument: _____
_____
○

Tipus de narrador: _____
 _____
 _____

Personatges: • Principals _____
 _____

• Secundaris _____
 _____

Valoració personal:
 _____

○

11. **Control de lectura.** Respon les següents qüestions:

► A quin joc jugaven juntes Clara i la seua àvia Antònia? Quina de les dues sempre perdia? Amb què jugaven? Què li deia l'avi a l'àvia quan jugaven les dues?

.....
 .....

► Quina manualitat feien les dues juntes? On la guardaven? Quines altres activitats li agradava fer amb la iaia Antònia? Volia anar a casa dels avis quan era menuda? Hi anava sovint?

.....
 .....

► Qui li porta el bagul al pis de Muro? Què hi ha dins? Esperava la protagonista trobar alguna carta de l'àvia? Qui li l'envia? Com és la seua relació amb aquesta persona? Com s'anomena?

.....
 .....

► Per què escrivia Clara? Quin motiu hi tenia? Què li passava?

.....
 .....

► L'àvia no va poder estudiar i, aleshores, estava molt orgullosa que la seua filla fora professora. Però la seua néta és molt inconstant en els seus estudis i en altres aspectes. Quantes vegades els abandona? Els seus pares estan preocupats per aquest fet? Al final, quins estudis realitza després d'obtindre el Graduat en l'ESO? Li agrada aquest cicle formatiu?

.....
 .....

► Com s'anomenen els pares de la protagonista? Quina edat tenia la protagonista quan els pares es divorciaren? A què es dedicava el pare? Quin esport practicava? Quant de temps passava amb cadascun d'ells? Li agradava estar amb son pare? Què n'opinava d'ell? Què li volia comprar per al pis ell?

.....

.....
▶ A més del bagul, quins altres objectes tenia de l'àvia? Qui li'ls va donar? Per què li agrada tant?
.....

▶ Per què se'n va a viure sola a Muro? Com es manté econòmicament? En quin sector vol treballar per a quan se li acaben els diners?
.....

▶ Quins problemes de salut tenia l'avi? Ell se n'adonà de que l'àvia havia mort? Creu Clara que els iaies havien mort enfadats amb ella? Explica-ho.
.....

▶ Esmenta una de les cançons que li cantava l'àvia.
.....

▶ Un dels seus familiars feia al·lusió als seus pits quan la veia. Qui era? Li molestava aquest comentari i la seua actitud?
.....

▶ De qui estava enamorada Clara des de menuda? Explica com era aquest personatge (descripció física, psicològica, aficions, relacions sentimentals i d'amistat, etc.). També quins efectes provoca en ella i com evoluciona la seua relació amb ell des de que el coneix (mínim cinc línies).
.....

▶ Quin era el menjar favorit de Clara? Quan el menjava? Què menjava quan estava trista o angoixada?
.....

▶ Per què Clara es fa vegana? Què n'opinava sa mare? Li agradaven les verdures o més la carn? Es sentia còmoda amb el seu cos i el seu pes? Quins tipus de vídeos veia a la xarxa? Com evoluciona la seua relació amb el menjar? Per què vomitava? Es cura?
.....

▶ Quins esports va practicar la protagonista de menuda i de major? Per què els practicà en cada cas?
.....

▶ Quin dels seus pares l'apuntà a piano? Quants anys va tocar aquest instrument? Li agradava fer-ho? Per què ho deixà?
.....

▶ Quina amiga va anunciar a la resta d'amics que Clara era vegetariana? Com reaccionaren ells? Com es va sentir ella? Creus que volia l'aprovació dels amics o tenia altres intencions?
.....

▶ Quin comentari li va dir el seu professor d'Educació Física? Com es va sentir ella? Li va contestar a ell?
.....

.....
.....
▶ Un dia va vomitar en classe d'Educació Física. Quin company li va oferir ajuda? Acceptà la seua ajuda? Com reaccionaren la resta de companys? Com es va sentir ella?

.....
.....
▶ Compara la família de David i Carles i els dos personatges (semblances i diferències).

.....
.....
▶ Com es deien els amics de Carles de l'institut? A què els agradava jugar? Per què Carles va canviar de centre?

.....
.....
▶ Creus que Clara vivia pensant en les calories? On va acabar ingressada?

.....
.....
▶ Quin entrepà era el favorit de Clara? Quins menjars li preparava la iaia quan l'arreglava del col·legi? Com sabia que havia dinat al menjador del col·legi?

.....
.....
▶ Per què no li agradava el temps que feia a Muro? Què tirava a faltar del clima d'Alacant?

.....
.....
▶ D'on eren la Pau i l'Isaac? I la resta dels companys? Quina relació tenien amb Clara? En quin centre educatiu estudiaven els tres? Què estudiaven? Quines assignatures li agraden més i quines menys del cicle que estudia amb la Pau i l'Isaac?

.....
.....
▶ Quin cicle formatiu va començar abans d'anar a Muro? On? Per què el va deixar?

.....
.....
▶ De qui era la màquina de cosir de Clara? Qui li la va regalar? Què solia cosir amb ella quan la seua iaia vivia?

.....
.....
▶ Clara va assistir a la Graduació de Batxillerat dels seus companys?

.....
.....
▶ Amb qui va al cinema la jove? Aquest xic tenia núvia?

.....
.....
▶ Amb qui va anar al *bar Cabeza Carla*? Què fan allí?

.....
.....
▶ En quin barri de València vivia la seua amiga Pau? Amb qui? Quin negoci tenia la seua família? Quina il·lusió tenia ella? Què li va passar al nuvi de Pau?

.....
.....
▶ Li agradava la parella de son pare a Clara?

.....
.....
▶ Des de quan coneixia Maria? Què feia Maria quan anava a classe? Quin instrument tocava? Qui la consolava quan era menuda?

.....
.....
▶ On estiujejava Maria? Per què es deixaren de parlar Maria i Clara? Ho solucionaren al final? Com ho feren?

.....
.....
▶ Clara va anar un dia a la platja amb els seus amics. Què van fer allí? Per què ells es van riure d'ella?

.....
.....
▶ David i Clara quedaren per anar a la Cova del Llop. Què va passar allí entre els dos? Com es va sentir ella després? I ell què va fer? Es va arrepentir ella?

.....
.....
▶ Què li va oferir Carles quan se la va trobar a la parada del tramvia? Ella ho va acceptar?

.....
.....
▶ La Pau, l'Isaac i la Clara se'n van de festa per Muro perquè havien aprovat una assignatura. On van? Què fan allí? Què beuen? Li va sentar bé a la protagonista?

.....
.....
▶ Pau es va enamorar d'un xic. Qui era ell? Com va reaccionar Clara quan se n'assabentà?

.....
.....
▶ Per què no vol que els seus companys de classe li facen preguntes sobre la seua vida?

.....
.....
▶ Fes una descripció de Carles des del punt de vista de la protagonista (física i psicològica). Quines aficions tenia ell? Com eren els amics d'ell de fora de l'institut? Quines activitats feia amb ells?

.....
.....
▶ Tots els amics la recolzaren quan David va contar el seu encontre sexual? Quins amics sí li van fer costat? Un d'ells li va proposar fer un munt d'activitats per animar-la. Qui? Hi va accedir?

.....
.....
▶ Quina ciutat va visitar perquè l'havien convidada? Qui la va convidar? Quins llocs va visitar? Amb qui ho va fer? Li va agradar la ciutat? Com la tractaren allí?

.....
.....
▶ En qui va pensar quan va anar al trinquet de Pelayo? Quin objecte es va emportar d'allí?

► Carles i Clara es posen una arracada, però un dels dos no té permís dels pares. Qui? Per què? Quin d'ells el castigaren? Quin motiu tenia l'arracada que triaren?

.....

► Maria acceptava la relació sentimental de Carles i Clara? Quins consells li dóna? Maria tenia parella. Per què el personatge principal no el volia veure?

.....

► Què li va passar a la protagonista quan va veure assajar per primera vegada La Muixeranga? Allí se n'adonà de que s'estava enamorant d'una persona. De qui? Què li agradava d'ell? A quin concert van anar els dos? Allí qui es declarà a qui? Quina reacció van tenir cadascun d'ells?

.....

► Diries que hi ha una evolució psicològica del personatge principal? Explica-ho.

.....

► Quines peces tèxtils va confeccionar amb la màquina? Per a quin lloc eren la majoria d'elles?

.....

► Per què no volia anar a la Fira de Cocentaina?

.....

► Què volien estudiar Rosa i Cèlia? Què li proposaren a ella?

.....

► Com descrivia Clara al seu avi?

.....

► Quin objecte li tirà al fem la mare de la protagonista? Per què?

.....

► Maria li va explicar a Susanna què feia per aprimar-se la seua filla i la mare es va preocupar molt. Com va reaccionar? Què va fer?

.....

► Qui se li tirà al damunt de Clara en una festa? Què li va fer? Com acabà aquesta escena?

.....

► En aquesta festa provaren una droga. Quina? Com l'aconseguien? Després de la festa, on va acabar Clara?

.....

► Quants anys va estar malalta Clara?

.....

► Qui trobà l'avi mort? On? De qui es volia acomiadar al cementeri? Amb qui va anar?

.....

► Quin regal li va fer la Pau a la seua amiga?

.....
.....

► Ella es va trobar a la bossa de mà un objecte. Quin? A qui li recordava? Li'l va donar al final?

.....
.....

► Quin espectacle havien vist Clara i Maria en el darrer capítol? Per què ella es va emocionar tant? A qui es va trobar allí? Com va acabar aquest encontre?

.....
.....

Títol

12. Recorda que un títol és temàtic si hi apareix explícit, en canvi, un títol és remàtic (també anomenat metafòric o al·legòric) quan el tema només apareix de manera implícita. En aquest cas, quin tipus de títol és *Ventalls de paper*? Temàtic o remàtic? Raona la teua resposta.

.....
.....

13. Li hagueres posat un altre títol a l'obra? Com li hauries posat? Explica perquè faries aquest canvi.

.....
.....

Tema

14. La primera pregunta que ens fem quan llegim un text és: de què tracta?, quina idea vol transmetre'ns l'autor? Així doncs, comprova si has encertat el tema de la novel·la. Si no ho has fet torna a redactar-lo i, si eres capaç, determina els motius secundaris. A continuació exposa els resultats amb els teus companys.

- El tema és:

.....
.....

- Els motius secundaris són:

.....
.....

Resum

15. Resumeix en un màxim de dues línies el contingut de cada capítol. Endavant!

Capítol I	
Capítol II	

Capítol III	
Capítol IV	
Capítol V	
Capítol VI	
Capítol VII	
Capítol VIII	
Capítol IX	
Capítol X	
Capítol XI	
Capítol XII	
Capítol XIII	
Capítol XIV	
Capítol XV	
Capítol XVI	
Capítol XVII	
Capítol XVIII	
Capítol XIX	
Capítol XX	
Capítol XXI	
Capítol XXII	
Capítol XXIII	
Capítol XXIV	
Capítol XXV	
Capítol XXVI	

Argument

16. Et proposem que redactes l'argument de *Ventalls de paper* en un màxim de vuit línies. Per fer aquesta activitat pots ajudar-te del resum de cada capítol que has fet anteriorment.

.....
.....

17. En quin moment situaries el clímax o punt àlgid del relat? Argumenta la teua resposta i compara-la amb la resta de la classe.

.....
.....

ANÀLISI DELS ELEMENTS DE LA NARRACIÓ

Seqüències textuais o modes del discurs

18. En una novel·la predomina la **narració**, però també les **descripcions** (de personatges, de sentiments, d'espais...) i els **diàlegs**.

a) Localitza i copia a sota un fragment on predomine la narració, un on predomine la descripció i, finalment, un on predomine el diàleg. Quina de les seqüències textuais creus que predomina en aquesta novel·la? Justifica la teua resposta.

.....
.....

b) Després de buscar aquests fragments, creus que hi predomina en la novel·la la descripció subjectiva o la descripció objectiva? Explica-ho.

.....
.....

c) Quins recursos literaris i lingüístics hi trobes en els fragments que has triat?

.....
.....

d) Imagina't que eres un personatge del relat i pots conversar amb la protagonista. Què li diries? Construeix un diàleg amb ella. Seguidament descriu el personatge que has triat. Cal que tingues en compte les característiques dels textos descriptius i dialogats.

.....
.....

Estructura

19. Tradicionalment l'estructura típica de la novel·la és tripartida: **introducció** o **plantejament**, **nus** i **desenllaç**. Creus que aquesta novel·la segueix aquesta estructura? Determina quins capítols inclouria cadascuna de les parts.

- Introducció:

.....

- Nus:

.....

- Desenllaç:

.....

Gènere i subgènere

20. Cal que tingues en compte que en una novel·la podem trobar més d'una temàtica. A quin gènere i quin subgènere pertany *Ventalls de paper*? Per què? Et vas equivocar en la teua predicció anterior?

.....
.....

21. Creus que aquesta novel·la s'assembla en algun moment a un diari personal? Justifica la teua resposta.

.....
.....

Tipus de narrador

22. Ara toca saber quin tipus de narrador hi tenim a aquest text. Endavant!

a) El narrador explica la història en primera o tercera persona? Quin tipus de narrador hi trobem? Qui és el narrador? Raona la teua resposta.

.....
.....

b) Copia un fragment on s'observe clarament el tipus de narrador que hi trobem.

.....
.....

c) Canvia un fragment narratiu de la novel·la a 3a persona i observa'n les diferències.

.....
.....

Estil

23. A continuació et proposem un fragment de l'obra on cal que identifiqués el tipus d'estil (directe, indirecte i indirecte lliure). Series capaç de trobar altres fragments de la resta d'estils (si hi ha)? Ànim!

«Sabia que tornaries, Clara». Em diu baixet, baixet a l'orella. «Mira- li dic-. T'he dut un regal».

.....
.....

Personatges

► Recorda que els personatges es poden classificar segons el grau d'evolució psicològica al llarg de la història (plans o redons) o segons la importància que tenen per al desenvolupament de la novel·la (principals – herois o antagonistes - secundaris – ajudants o oponents - fugaçs).

24. Classifica els personatges de la novel·la atenent a aquests criteris.

- Segons el grau d'evolució: .....
- Segons el grau de participació: .....

25. Qualifica cada personatge amb un parell d'adjectius que expliquen la seua personalitat o algun tret físic.

.....
.....

26. Assenyala quin personatge t'ha agradat més i quin t'ha agradat menys. També explica el motiu de la teua elecció.

.....
.....

Espai

27. Et proposem que endevines diferents espais de la novel·la amb l'ajuda dels següents fragments i de les imatges corresponents. Pots consultar el llibre de lectura. T'animes?

“Només arribar vam deixar les maletes a casa de la Pau i vam baixar a prendre unes canyetes i uns entrepanes al bar Los Caracoles, que està ja a tocar del carrer de Xàtiva, al final del carrer Jerusalem.” (p. 89).

Ciutat:..... Barri: .....

“El cas és que vam agafar el tram fins a la plaça dels Estels i vam recórrer el passeig de Federico Soto ....” (p. 94).

Ciutat:.....

“A la Cova del Llop va anar amb la moto que els seus pares li havien regalat ....” (p.66).

Població:.....

“I és que l'àvia no havia pogut estudiar, perquè va nàixer en una família pobra només acabar la guerra i als nou anys ja anava a descarregar caixes al mercat ....” (p.11).

Ciutat:.....

“La Pau i l’Isaac volen quedar-se perquè aquest cap de setmana comença la Fira de ....”
 (p.106).

Població:.....

“Que si m’agrada ....., em va preguntar l’avi quan ens vam asseure ...” (p.17).

Població:.....

► Enhorabona! Segur que has encertat tots aquests espais que hi apareixen en l’obra. Ara cal posar en pràctica els coneixements adquirits sobre l’espai aplicant-los a aquest text literari. Doncs, anem per feina!

28. Creus que l’origen o els llocs on ha viscut l’autora ha pogut influir en l’elecció d’aquests espais? Argumenta-ho.

.....

.....

29. Els espais o escenaris principals de l’obra de quin tipus són? Oberts o tancats? Objectius o subjectius? Rurals o urbans? Reals, imaginaris o fantàstics? Exteriors o interiors? Fan funció de marc o resulten determinants per a la trama i l’acció dels personatges?

.....

.....

30. Esmenta tots els espais possibles que hi trobes al relat. Seguidament tria quatre d'aquests espais i classifica'ls.

.....
.....

31. Com has pogut comprovar, al llarg de l'obra, l'acció també ocorre a diferents microespais. Esmenta tres microespais que hi apareixen.

.....
.....

32. Ruta literària. Al llarg de la novel·la hi apareixen els noms de carrers i d'altres espais com has pogut comprovar anteriorment, per exemple, [...] *Vaig comprar uns entrepans de pernil i una botella d'aigua en una cafeteria del Raval Roig i ens vam abocar a mirar el mar des d'allà. S'hi veia tot: la platja del Postiguet, la del Cocó, part del port, la silueta del cap de l'Horta ... Tot [...]* (p. 86). En aquest fragment s'hi descriuen llocs de la ciutat d'Alacant. Però també, al llarg de l'obra, hi trobem espais de la ciutat de València i d'altres poblacions o ciutats com Alcoi, Cocentaina i Muro d'Alcoi. Us proposem que confeccioneu la ruta literària de la novel·la agafant les dades que hi apareixen. Podeu repartir-vos els diversos espais i treballar en grups. Aquesta ruta la podeu inserir, si voleu, en el web del vostre centre amb l'ajuda del professorat de valencià i d'informàtica. A més, seria convenient i molt divertit, que realitzareu la ruta abans de publicar-la a la xarxa. No oblideu incloure els fragments de l'obra seleccionats, la biografia de l'autora i imatges de tots els llocs que desitgeu afegir-hi. Us animeu?

WEBGRAFIA PER CONFECCIONAR LA RUTA LITERÀRIA:

► Podeu consultar aquest lloc web si no teniu clar com confeccionar una ruta literària:
<https://rutesliteraries.wordpress.com/creacio-de-rutes-literaries/>.

► Si voleu veure algun exemple, aleshores, consulteu:

<http://viatjallibre.com/>.

<https://alacantpasapas.wixsite.com/rutes>

► Lloc web amb eines per crear mapes digitals, codis QR aplicacions de Google, etc:

<https://toolbox.mobileworldcapital.com/apps/index/platform:android/attribute%5b0%5d:81>

► Podeu consultar informació sobre les diverses ciutats i poblacions en:

<https://www.alicanteturismo.com/ca/>,

<https://www.visitvalencia.com/va>

https://www.alcoyturismo.com/alcoy/web_php/index.php?lang=10,

<http://www.vilademuro.net/ca/Arees/14/turisme/>,

<http://www.turismococentaina.com/esp/inicio>.

Temps

33. Contesta les següents qüestions sobre el temps:

a) Et vas equivocar en la predicció del temps de la història que vas fer en les activitats inicials? Si et vas equivocar, doncs, explica perquè creus que vas errar.

.....
.....
b) En quina època està ambientada la novel·la? Quina durada i quin ordre tenen els fets? L'ordre és lineal o discontinu? Empra la retrospecció, la simultaneïtat o l'anticipació? Utilitza el resum, l'el·lipsi o l'extensió?

.....
.....
c) L'acció, els personatges i el temps conflueixen o no en el present? Si no coincideixen aquests elements, raona la resposta.

.....
.....
d) Creus que l'elecció del temps i l'espai del text són adequats? On situaries tu l'obra? En quin temps ho faries?

.....
.....
e) Llegeix aquest fragment (p.9):

Ara la veig nítida. Recorde el vestit que portava ma mare el dia que ens van telefonar per dir-nos que l'àvia era a l'hospital. [...] D'un temps ençà, però ja no és tan bonica i em pensé que soc jo qui va començar a desgastar-li el vellut dels llavis i les galtes. Tanmateix, no és d'això del que vull parlar ara. No vull precipitar la història...

► Creus que hi trobem alguna el·lipsi? On? Quins elements et porten a aquesta conclusió? Posa algun exemple més.

.....
.....
Recursos estilístics

34. Observa aquestes oracions i indica quina figura retòrica hi ha. Després busca dos exemples en el relat que ens ocupa i copia'ls a sota.

Ho pensé ara que m'acaben de portar el cofre aquell ple de ventalls i, en obrir-lo, els papers m'han acolorit l'ànima i el record. Esclat de papallones que m'acaronen la memòria amb el polsim suau de les seues ales lleus. (p.9)

La figura retòrica és:

.....
.....
► Exemples:

.....
.....
[...]l'he vist pujar per les escales amb el bagul a les mans, com si fora una urna cinerària, [...]. (p.10)

La figura retòrica és:

► Exemples:

.....

Registre

35. Quin registre emprà primordialment l'autora a *Ventalls de paper*? Podem trobar mostres d'un registre col·loquial? Si és així, a continuació, localitza a la novel·la cinc exemples del registre col·loquial i després adapta'ls al registre estàndard. I, per últim, indica quins personatges l'utilitzen.

.....

Valoració personal

36. Contesta les preguntes següents:

a) T'ha agradat aquesta novel·la? Per què? En cas negatiu, indica'n els motius.

.....

b) Quins aspectes t'han sorprés més? I quins canviaries?

.....

c) T'ha agradat el final? Ara et proposem que confecciones un final alternatiu. No t'oblides de posar-li títol.

.....

d) Què opines dels problemes de salut de la protagonista? Quins sentiments t'han despertat? Què li diries? Quina?

.....

e) Què opines de la relació tan especial que té Clara amb els seus avis? Quins sentiments t'han despertat? Tens una bona relació amb els teus si en tens? Què t'agrada fer amb ells? Explica-ho.

.....

f) Activitat en grup. Feu un debat els companys de classe sobre que us has semblat aquesta lectura i els motius pels quals la recomanàreu a altres companys o amics.

.....

CONEIXEMENTS TRANSVERSALS, JOCS I CURIOSITATS

37. Activitat en grup i debat. Clara escriu al seu quadern la seua relació amb el menjar quins problemes té respecte a la seua alimentació, com arriba a patir-los, com es senteix, tot allò que fa i la seua recuperació. També explica els seus problemes d'autoestima. Però

també rep comentaris desafortunats sobre el seu físic d'alguns dels altres personatges. Us proposem que busqueu a la lectura exemples sobre aquestes qüestions o aquelles que creieu convenientes sobre el tema. Podeu fer-ho per grups i després contestar aquestes preguntes o proposar-ne unes altres. Cal anotar les respostes un membre del grup. Seria convenient que després exposeu els resultats extrets amb la resta de la classe i realitzeu un debat. Si hi ha algun concepte que no enteneu, que hi apareix a la lectura, aleshores, el podeu buscar al diccionari, preguntar-lo al departament d'orientació o al docent de biología.

QÜESTIONARI PER A TREBALL EN GRUP I REALITZAR EL DEBAT:

- Per què decideix Clara canviar la seua alimentació i portar una dieta vegana? Creieu que es va equivocar? Quines conseqüències li provoca, aquest canvi en la seua dieta, en la salut física i mental?
- La protagonista s'obsessiona en practicar esport per assolir el seu propòsit. Creieu que va fer bé? Sabríeu esmentar quines conseqüències positives tenim si practiquem esport? I quines conseqüències negatives té si s'excedim? La pràctica de l'esport cal anar acompanyada d'una alimentació saludable. Hi esteu d'acord?
- Per quin motiu Clara escriu el seu quadern? Creieu que els especialistes (metges) recomanen l'ús d'un quadern com ho fa la protagonista?
- Ella no reconeixia el seu problema. Creieu que el primer pas per a la recuperació d'una persona, que li passa el mateix que a Clara, és l'acceptació del problema? I després què cal fer?
- Clara té problemes d'autoestima i suporta algun comentari negatiu d'alguns personatges de la història. Creieu que els problemes d'autoestima i la possible visió negativa que tenen alguns de nosaltres (fent burles o comentaris negatius) ens poden portar problemes de salut físics o mentals?
- Creieu que l'alimentació vegana és saludable o és millor la dieta mediterrània? O són saludables les dues?
- Quin tipus de vídeos veu Clara a Internet?
- Maria avisa la mare de Clara sobre el tipus de vídeos i webs que veu la protagonista. Ràpidament els pares de Clara l'hospitalitzen. Creieu que actuen correctament aquests personatges? A qui acudiríeu vosaltres, si conegueru alguna persona, que patira el mateix problema que Clara o algun semblant?
- Coneixeu què és un nutricionista o dietista? Quines tasques realitza aquest professional? En coneixeu algun? Seria un dels especialistes, a qui heu d'acudir, en el cas de tenir els mateixos problemes que la protagonista?
- Creieu que tots els vídeos i pàgines webs sobre alimentació i salut que existeixen a la xarxa són recomanables? En cas negatiu doncs, què hauríem de fer tots els ciutadans?
- Cal ser selectiu amb tot allò que visualitzem o llegim a la xarxa sobre aquests temes?
- Creieu que la publicitat impulsa uns estereotips estètics que no són reals? Creieu que aquests estereotips influeixen negativament en els adolescents?
- Estem en l'era de les xarxes socials, dels youtubers i dels influencers. Creieu que tot allò que trobem en aquests xarxes o promulguen aquesta gent és informació positiva respecte a l'alimentació, els adolescents o altres temes que us puguen afectar o interessar? Cal fer-li cas a tot allò que diu aquesta gent?

38. Dinàmiques i qüestionaris (extrets d'ASDE- Scouts Espanya). Ara que ja heu debatut sobre alguns dels temes que treballa la lectura i sobre d'altres, a continuació, us proposem que realitzeu una sèrie de dinàmiques que podeu treballar en classe de valencià o en tutoria. Necessitareu l'ajuda del vostre professor o la vostra professora que us guiarà, organitzarà i ajudarà (per això hi trobem indicacions per al professor). La primera dinàmica treballa principalment l'autoestima i la segona dinàmica parla de l'alimentació saludable. La darrera inclou uns qüestionaris. Us animeu? Endavant!

Carícies verbals	
Duració: una sessió de classe	Destinataris: grup-classe.
Descripció: en aquesta dinàmica es tracta d'augmentar l'autoestima i l'autoconcepte d'un mateix, a més d'augmentar la confiança en el grup, a base de carícies verbals (adjectius qualificatius o expressions positives) i comunicació no verbal.	
Objectius: donar i rebre recolzament, entendre com el cos parla sense paraules i fomentar la confiança en el grup.	
Continguts: autoestima, autoconcepte, comunicació no verbal assertivitat, empatia, retroalimentació, emocions i sentiments.	
Desenvolupament: es formen petits grups de 4 alumnes. Cada alumne ha d'expressar a la resta del grup com a mínim una cosa que li agrada de cadascun (qualitats, físic, actituds). Completada la roda cadascun ha d'expressar amb llenguatge no verbal el mateix que ha dit verbalment a la persona. Es dona un temps per a que per parelles o tríos puguen expressar a qualsevol dels seus companys allò que no havia sigut capaç de dir-li anteriorment. Després passarem al grup gran o grup-classe, i realitzarem una roda d'opinions: sentiments, pensaments, etc. És molt important que a tots els alumnes els diguen alguna cosa positiva, per tant el docent haurà d'estar atent a les conductes dels alumnes i que ningú es quede sense cap comentari positiu. El docent els anirà recordant les característiques positives que cadascun ha rebut, per a que ells la recorden i se les diguen a ells mateixos en moments en que estiguen desanimats. Es poden apuntar a la pissarra o en un full. Podem acabar la dinàmica regalant una abraçada al company o a la companya si potser. Altra variant d'aquesta dinàmica pot ser per escrit o dibuixant alguna cosa bonica que ens suggerisca aquesta persona	
Suggerències: si l'alumnat és molt vergonyós, aleshores, pot començar el docent a dir alguna cosa positiva de cada alumne i així trencar el gel.	
Avaluació: el docent preguntarà a l'alumnat com s'ha sentit, si és agradable dir i que et diguen coses boniques, si és diferent allò que pensen d'ells mateixos d'allò que pensen la resta de companys de nosaltres mateixos i observarà la profunditat dels sentiments i opinions expressades. Font: ASDE- Scouts d'Espanya. (adaptació).	

Menjar, menjar	
Duració: una o dues sessions de classe	Destinataris: grup-classe.
Descripció: el docent farà un concurs de preguntes i respostes basades en el primer qüestionari que s'adjunta. Amb aquest qüestionari s'intentarà reflexionar sobre l'alimentació que porten els alumnes de la classe intentant mostrar un tipus de dieta equilibrada.	

Objectius: conèixer la dieta habitual dels membres de la classe, desenvolupar hàbits alimenticis saludables, conèixer la importància d'una alimentació equilibrada i completa i desenvolupar uns hàbits adequats en els menjars (horaris...).
Continguts: alimentació saludable, tipus d'aliments (principis immediats: hidrats de carboni, proteïnes etc), hàbits alimenticis sans, menjar ràpid i, per últim, menjar i begudes saludables.
Desenvolupament: dividirem el grup-classe en petits equips de 4 o 5 persones elegint a un portaveu que dirà la resposta en veu alta. El joc consisteix en que el docent que condueix el concurs dirà la pregunta en veu alta. Es posa un temps per a respondre la pregunta. Els alumnes arribaran a un consens i es posaran d'acord. El docent anirà anotant les respostes correctes a la pissarra i comprovarà quin equip és el guanyador.
Suggerències: posteriorment farem un debat en el que es poden incloure els continguts adequats d'una alimentació sana i hàbits saludables. Podem incloure les preguntes que més conflicte han provocat: pizzes, begudes rerescents, menjar ràpid, llepolies ...
Avaluació: el professorat preguntarà al grup-classe com s'han sentit, què han après, si és la seua dieta saludable i equilibrada i en què la canviarien per a que s'apropara a una alimentació sana. Font: ASDE- Scouts d'Espanya. (adaptació).

PREGUNTES SOBRE CONEIXEMENTS EN NUTRICIÓ PER AL CONCURS

1. Quants menjars deuen fer-se al dia?
  - a) Cinc: desdejuni, esmorzar, menjar, berenar i sopar.
  - b) Tres: desdejuni, menjar i sopar.
  - c) Amb un menjar principal és suficient.
  - d) Dos: menjar i sopar.
  - e) Cap de les anteriors.
2. Quin tipus de principis immediats (aliments) és el que hi ha que menjar més?
  - a) Hidrats de carboni: arròs, creïlles, pa, cereals i pastes.
  - b) Proteïnes: carn, peix i ous.
  - c) Greixos: oli, mantequilla i mantega.
  - d) Vitamines: fruites i verdures.
  - e) Cap de les anteriors.
3. Quin tipus d'aliments és el que hi ha que menjar menys o evitar?
  - a) Hidrats de carboni: arròs, creïlles, pa, cereals i pastes.
  - b) Proteïnes: carn, peix i ous.
  - c) Greixos: oli, mantequilla i mantega.
  - d) Alcohol, olis i dolços (llepolies).
  - e) Cap de les anteriors.
4. Els hidrats de carboni estan en ...
  - a) Carn magra, peix, pollastre ...
  - b) Ous.
  - c) Olis i mantequilla.
  - d) Pa, creïlles, pasta i cereals.
  - e) Cap de les anteriors.
5. A la setmana hi ha que menjar ...
  - a) Amb freqüència refrescs.
  - b) Ous tots els dies.
  - c) Hi ha que prendre poques llegums.
  - d) Quatre vegades ous i quatre vegades peix.

- e) Cap de les anteriors.
- 6. El desdèjuni deu consistir en ...
  - a) Llet, pa, galetes, cereals o fruita.
  - b) No fa falta fer-ho.
  - c) És sols per a majors.
  - d) Hi ha prou amb un got de llet en alçar-se.
  - e) Una peça de fruita.
- 7. Els productes làctics (llet, iogurt, formatge ...) ...
  - a) Són perjudicials per a la salut.
  - b) Engreixen.
  - c) Són vegetals.
  - d) Són dolents per als ossos.
  - e) Són de consum diari.
- 8. Les fruites i verdures s'han de prendre ...
  - a) Amb poca freqüència.
  - b) El menys possible perquè tenen mal sabor.
  - c) Sense llavar.
  - d) Diverses vegades al dia.
  - e) Amb cura perquè poden ser perilloses.
- 9. L'aigua s'ha de prendre ...
  - a) Abans dels menjars.
  - b) Després dels menjars.
  - c) Durant els menjars.
  - d) Poca perquè engreixa.
  - e) A qualsevol hora.
- 10. El pa s'ha de prendre ...
  - a) Poc perquè engreixa.
  - b) Tots els dies.
  - c) Blanc.
  - d) De motlle.
  - e) Cap dels anteriors.

MÉS PREGUNTES SOBRE ALIMENTACIÓ

No hi ha solucions tancades a aquestes preguntes. Es tracta de que consensueu allò que considereu més saludable per a la vostra alimentació.

► Quants menjars fas al dia? I quins són?

.....
 .....

► Quantes vegades al dia menges menges alguna cosa fora dels menjars?

.....
 .....

► Quins són els teus aliments favorits?

.....
 .....

► Quins aliments t'agraden menys?

.....
.....
▶ T'obliguen a menjar eixos menjars que no t'agraden?

.....
.....
▶ Subratlla els aliments que ingereixes habitualment: amanides, verdures, llegums, arròs, pasta, sopes ous, pollastre carne de porc, salsitxes, hamburgueses, carn de corder, peix, fruita, postres dolces, llet i derivats, fruits secs i cereals.

▶ Prens els mateixos menjars que les persones adultes de la teua familia?

.....
.....
▶ Assenyala a quina aproximada fas els principals menjars: desdejuni (hores), esmorzar (hores), menjar (hores), berenar (hores) i sopar (hores).

▶ Mengeu tots a la mateixa hora a casa?

.....
.....
▶ Com són els teus principals menjars?

- Desdejuni:

- Esmorzar:

- Menjar: dos plats i postre o plat únic i postre.

- Berenar:

- Sopar: dos plats i postre o plat únic i postre.

▶ Quina beguda prens habitualment en els menjars?

.....
.....
▶ Quines són les teues llepolies favorites?

.....
.....

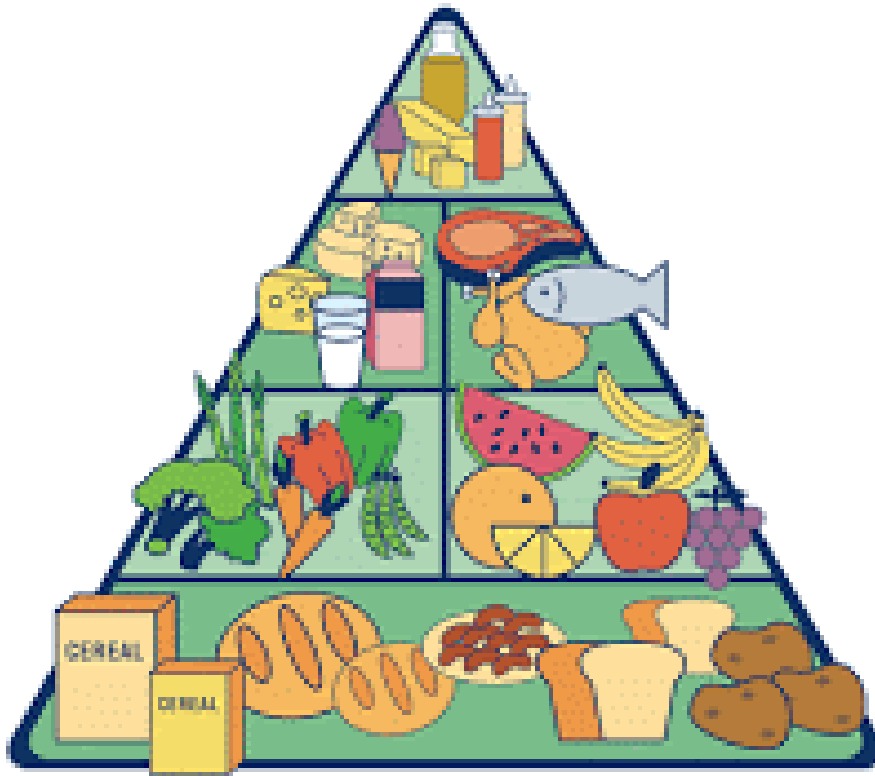
39. Activitat en grup. Murals i vídeo. Després de fer el debat, les dinàmiques i els qüestionaris volem que confeccioneu dos murals i visualitzeu el vídeo del Govern de Canàries. El primer mural versarà sobre la vostra piràmide dels aliments (te'n mostrem una com a model). I, en el segon mural, cal que expliqueu què són els hidrats de carboni, les proteïnes, els greixos, les sals minerals i les vitamines i quins aliments contenen aquests nutrients. També podeu afegir-li, si voleu, a la piràmide les racions de cada aliment que hem de prendre per portar una alimentació saludable.

▶ Vídeo del Govern de Canàries (*Los círculos de la vida saludable*):

<https://www.youtube.com/watch?v=BRoC9CnIuws>

▶ Podeu consultar els següents fullets informatius per confeccionar els murals:

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Vida_saludable/Alimentacio/Piramide/triptic_piramide_saludable.pdf;
http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Vida_saludable/Alimentacio/Piramide/racions_piramide_grupsaliments.pdf;
http://www.sp.san.gva.es/biblioteca/publicacion_dgsp.jsp?cod_pub_ran=96553&tacc=1
5

40. Joc. T'abellèix jugar i comprovar si has après amb les activitats anteriors? Segur que sí! Entra en el següent web i ordena els diversos aliments de la piràmide dels aliments: <http://www.5aldia.es/5-al-dia-a-casa/la-piramide-dels-aliments/joc-piramide-alimentaria/>

41. Curiositat. A la nostra protagonista li agrada des de menuda fer ventalls de paper. Els feia amb la seua àvia i, de major, li porten records de la seua infantesa. L'ajuden a relaxar-se i distraure's. Sabries dir l'origen dels ventalls? No et preocupes que t'ho expliquem. Llegeix aquest article i ho sabràs. T'animes?

Els orígens del ventall

”Tot i que no se sap la data exacta en què va sorgir aquest instrument tan típic de l'estiu, hi ha nombroses evidències que els antics egipcis, perses, babilònics, romans i grecs ja el feien servir. A l'antic Egipte els ventalls eren grans, de plomes, i es subjectaven gràcies a un llarg mànec. Aquests vanos o ventalls egipcis, coneguts com a flabellum, apareixen representats en diversos tipus de gots pintats de l'Antiga Grècia, però amb el mànec més curt i manejable. També s'han trobat flabellum en la civilització etrusca, d'on se suposa que van passar a l'antiga Roma.

Es considera que els grans ventalls fixos de llarg mànec són originaris d'Egipte, però el ventall plegable petit i funcional que fem servir en l'actualitat té les seves arrels a l'Orient Llunyà. La llegenda explica que el va crear un obrer japonès al segle VII inspirant-se en les ales dels ratpenats.

Es creu que a principis del segle XV els ventalls van arribar a la Xina des de Corea i que els grans navegants de l'època els van portar a Portugal, Espanya i Itàlia. Hi ha estudis recents que revelen que els primers ventalls plegables van ser introduïts a Europa pels jesuïtes.

Un segle després, arran del seu matrimoni amb el futur rei Enric II, Caterina de Mèdici va introduir els ventalls a França, on aviat es van convertir en símbol d'elegància i classe alta. Però l'època de màxima esplendor del ventall va ser el segle XVIII, fins al punt que els seus moviments, la seva posició i la seva col·locació van crear un llenguatge propi.

Les dames del segle XIX i XX utilitzaven aquesta forma de comunicació dissimulada per poder comunicar-se amb els seus pretendents. Van existir diversos tipus de llenguatges del ventall, però tots tenien en comú la utilització dels vanos situant-los en posicions diferents.”

Text extret de: <https://laclau.cat/article/els-origenes-del-ventall/>

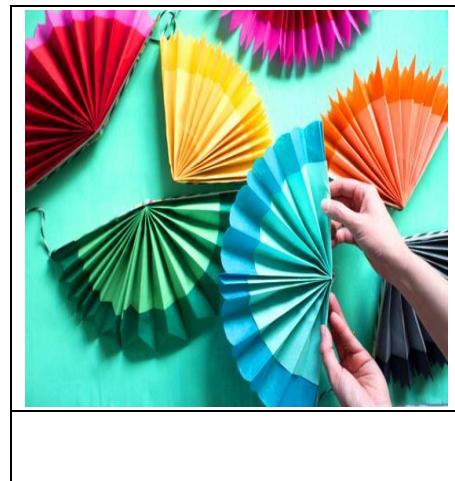
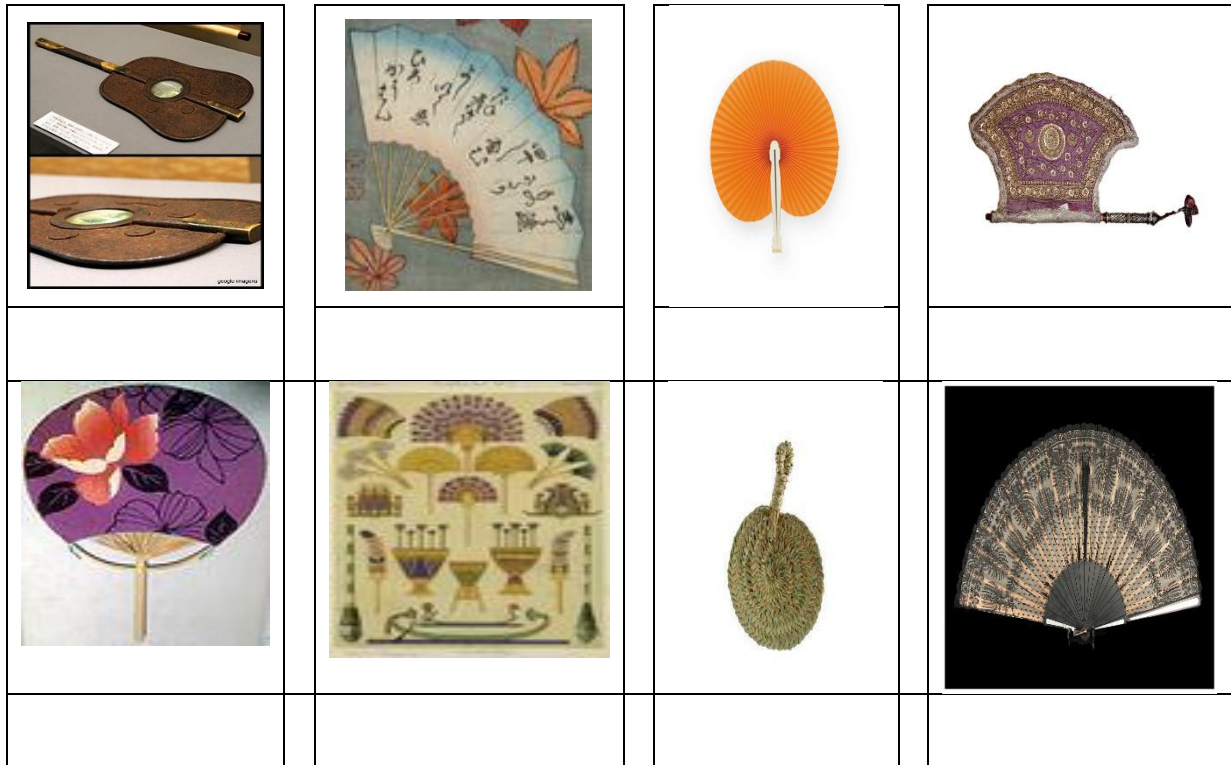
42. Ara que ja coneixes el seu origen estàs preparat per saber-ne una mica més. Però de ventalls en tenim de dos tipus; fixes o plans i plegables. Llig la definició de cadascun d'ells i fes l'activitat que et proposem.

- **Ventalls fixes o plans.** Formats per un mànec de fusta. Alguns són simètrics i tenen una làmina rodona fixada a un extrem. D'altres tenen una làmina rectangular de cartó, fixada per un dels costats a una vareta que li fa de mànec. Aquest tipus de ventall es fabriquen amb diversos tipus de materials, com cartró, fulles de palmera, tela o plomes.
- **Ventalls plegables.** Formats d'una sèrie de varetes planes iguals, de fusta, vori o material sintètic amb un piú a la base. Les varetes es troben unides a l'altre extrem per una banda de tela o paper ampla sovint decorada. I es desplega en forma semicircular de forma de semicorona circular muntat sobre làmines primes de fusta, de vori, etc., mòbils al voltant d'un piú. situat en el centre de figura, la qual cosa permet desplegar-lo en forma de semicercle o plegar-lo, emprat per a fer-se aire.
- **Piú:** peça xicoteta ixent que servix per a encaixar en un buit, moure un ressort o fer de suport a un cos giratori.

Font: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Ventall>

► Després de llegir aquestes definicions, et proposem que endevines el nom de cada tipus de ventall. T'animes? És molt fàcil! Et donem els noms.

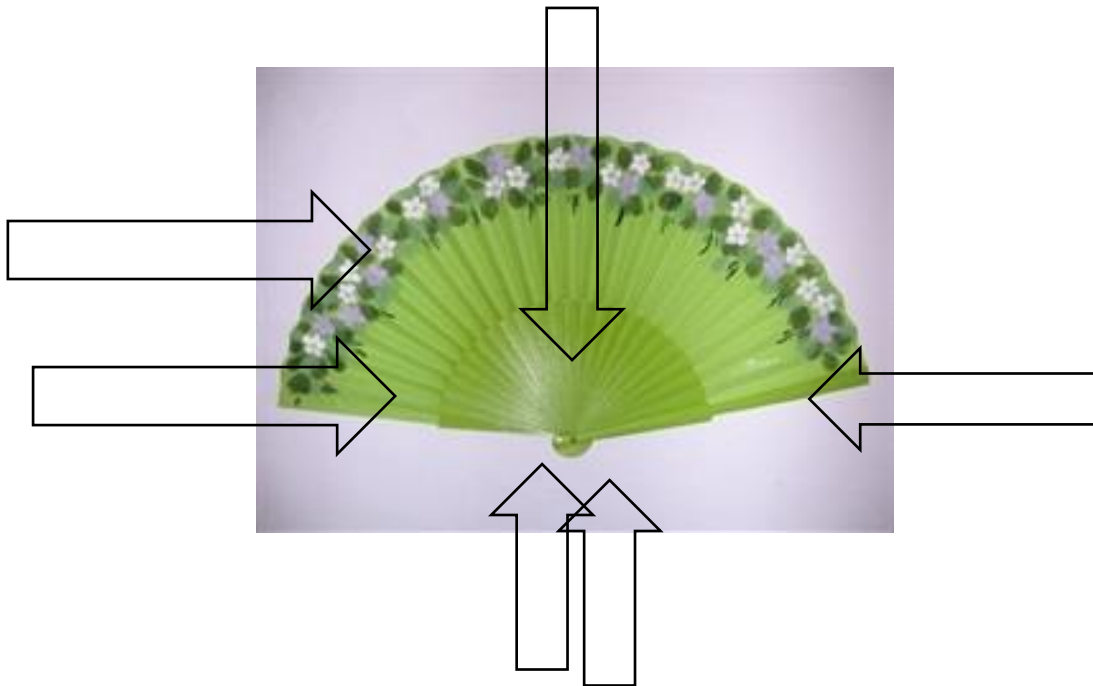
Uchiwa, ventalls egipcis, ventall de fulla de palmera, ventall de pericó, gunbai, ventall japonès, paipai, ventall de banderola, ventalls de paper, ventall de cuina o de xemeneia, ventalls de paper.

43. Coneixes les parts d'un ventall plegable? Ara et proposem que col·loques en les fletxes el número corresponent a cadascuna de les parts. No et preocupes que et donem les definicions de cada part.

Hi ha la **boleta**, que és la part on queden totes les parts subjectes per obrir o tancar-lo, el **clauet**, que subjecta les **barnilles** a la boleta, el **padró**, que son les barnilles exteriors del ventall, vano o palmito habitualment més gruixudes, l'**espiga**, la part superior més prima de les barnilles i, finalment, la part anomenada **país** o paisatge que és la part de roba, paper o altres materials que normalment va pintada, estampada o decorada.
 Font: <https://festafesta.net/el-pais/>

1 Boleta 2 Clauet 3 Barnilles 4 Padró 5 Espiga 6 País o paisatge

44. Curiositat. Museu del ventall d'Aldaia.

Sabíes que la població d'Aldaia (València) fins el 1910 havia sigut el major productor artesanal de ventalls o palmitos de la Comunitat Valenciana? Ara encara se'n fan molts i inclús aquesta població hi té un museu dedicat a aquest producte. S'anomena el Museu del Margalló o MUPA.

► Podeu entrar en el web d'aquest museu (<https://www.aldaia.es/mupa/el-mupa/presentacio>) per elaborar una visita amb el professorat d'Educació Plàstica i Visual o de Valencià i visitar-lo. Serà molt interessant!

45. Els ventalls hi apareixen en moltes pintures de pintors molts coneguts al llarg de la història. Però sabríes enllaçar cada obra pictòrica amb el seu artista? Uneix-los amb fletxes.

Dona amb ventall de Francesc Torrescassana Sallarés

Dona amb ventall de plomes de Paul Gauguin

Dona amb ventall de Pierre Auguste Renoir

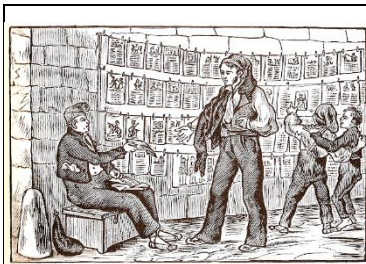
Reina Mª Luisa de Parma de Francisco de Goya

La dama de los abanicos d'Édouard Manet

46. Curiositat. Sabíes que un ventall també és un tipus de poema? Et presentem la seua definició.

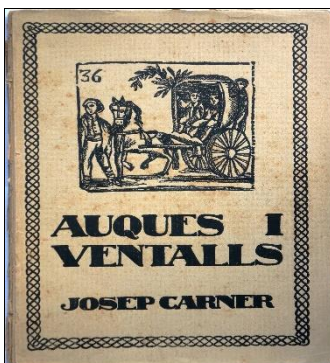

Ventall: poema característic de la literatura de canya i cordill que hom imprimia damunt un ventall. Eren escrits per especialistes en poesia popularista o eventuals, editats per professionals i venuts per llibreters, per cecs, etc. En general eren de caire amorós, però també n'hi havia de circumstàncies i de burla i crítica.

Font: <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0217129.xml>

47. Curiositat. Treball en grup. El tema dels ventalls també el trobem a la literatura. Un exemple és l'obra de l'escriptor català Josep Carner. Té un poemari anomenat "Auques i ventalls" (1914). Però coneixeu alguna cosa d'aquesta obra i d'aquest autor? Nosaltres et proporcionem informació sobre l'obra, però vosaltres cal que confeccioneu un prezzí sobre la biografia, l'obra i els moviments literaris al qual va pertànyer aquest escriptor. També podeu elaborar un videolit amb els poemes que desitgeu d'aquest literat. Podeu consultar aquests webs:

- <https://www.escriptors.cat/autors/carnerj/portic-josep-carner>
- <http://www.xtec.cat/~aribas4/literatura/noucentisme/Carner.htm>
- <https://lletre.uoc.edu/ca/autor/josep-carner>

Els 44 poemes d'aquest llibre, que segueixen el curs de les estacions, presenten una visió estilitzada de la realitat quotidiana de Barcelona. És com si en fes el seu elogi literari.

Cada poema és com un petit quadre en què el poeta centra la seva mirada (humorística, nostàlgica, crítica o irònica) sobre un determinat aspecte de la ciutat: personatges, indrets, costums...

Al costat dels sonets, apareixen també auques, cobles, romanços i el to general del llibre és costumista.

Font: <http://www.xtec.cat/~aribas4/literatura/noucentisme/Carner.htm>

47. Curiositat. Sabíes que existia un llenguatge dels ventalls, vanos o palmitos?

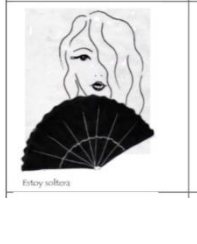

Va ser entre el segle XIX i començaments del XX quan les dones van descobrir que aquest complement del seu vestuari els podia servir per mantenir converses secretes amb els seus pretendents, a recer de la vigilància dels pares i dames de companyia.

La posició del ventall en relació amb el cos i la manera de moure'l o deixar-lo en repós van donar peu a tota una combinatòria d'expressions que servien per declarar amor etern, concertar cites, rebutjar pretendents i manifestar patiment, indiferència o desconfiança. Els interlocutors més aplicats van arribar a desenvolupar un vocabulari del ventall en què cada gest feia referència a una lletra determinada de l'alfabet. Val a dir que la complicació d'aquesta variant del llenguatge dels ventalls no va tenir

gaire èxit.

Font: https://www.ara.cat/premium/ventalls-parlaven_0_752324825.html

► Et proposem que completeu aquesta graella amb unes imatges, els moviments i els significats del llenguatge dels ventalls. Cal que busqueu el significat de cada imatge i, si voleu, podeu ampliar la graella. Podeu veure la resposta per completar aquesta graella en el següent web: http://www.itacas.com/ca/smartblog/13_http---www-itacas-com-ca-module-smartblog-cat.html.

IMATGE	MOVIMENT	SIGNIFICAT	IMATGE	MOVIMENT	SIGNIFICAT
 <small>Te quiero mucho</small>	Ventallar-se ràpidament.		 <small>Soy tímida pero dispuesta</small>	Cobrir-se la boca.	
 <small>Te envío un beso</small>	Obrir i tancar el ventall i apropar-lo a la boca.		 <small>Sigamos</small>	Obrir el ventall en diagonal.	
 <small>Quiero impresionarla</small>	Tancar-lo espai.		 <small>Estoy sofocada</small>	Tapar-se la barbata.	
 <small>¡Dios! ¡No! ¿Cómo he podido?</small>	Tancar-lo ràpid.		 <small>Estoy sonrojada</small> <small>Ten cuidado, no eytan</small>	Cobrir-se els ulls.	

48. A continuació us convidem a imitar la protagonista de la novel·la i us proposem fer un taller de ventalls de paper amb l'ajuda del vostre docent. No us oblideu de portar tot el material el dia que decidiu fer-lo. Ací us donem una sèrie d'instruccions per elaborar el vostre ventall, però també us podeu descarregar alguna plantilla molt graciosa a la xarxa (<https://mrprintables.com/summer-crafts-paper-fan.html>). No obstant podeu proposar les idees i el vostre disseny. Serà molt divertit!

Taller de ventalls de paper.

- Material necessari.

Per fer aquesta activitat és necessari disposar del material següent:

- Paper.
- Pintures (llapis de colors, retoladors o aquarel·les).
- Un regle.
- Una goma o banda elàstica.
- Cola.
- Dos plats de fusta plans (podeu portar els bastonets dels gelats de pal o bé substituir aquests bastonets per un paper més gruixut

obtingut doblegant paper).

- Cinta.

- L'activitat.

Abans de començar a fer l'activitat, el vostre docent ha d'organitzar la classe de manera que tots els participants puguin accedir al material. Es poden organitzar en xicotets grups i posar els materials al mig de cada taula.

El professorat ha de lliurar a cada participant un full de paper. A continuació el ha de demanar que facen una decoració lliure. Poden suggerir-los models com motius florals, paisatges, i fins i tot elements de dibuix lliure de colors sense un motiu en particular.

Cadascun de vosaltres ha d'escollir un tipus de pintura per fer el seu disseny. Podeu seleccionar entre les tres opcions disponibles, és a dir, aquarel·la, llapis de colors o retoladors, depenent del gust i interès personal.

Una vegada teniu el paper decorat heu de fer els passos següents:

1. Doblegar el paper en forma d'acordió amb plecs d'1 cm. Podeu ajudar-vos amb el regle per determinar el lloc on s'ha de doblegar el paper.
2. Ajuntar els plecs sostenint-los per la vora.
3. Col·locar els bastonets de fusta en els dos extrems, al voltant de la vora.
4. A continuació doblegar completament tot el ventall simulant un acordió tancat. En aquest moment han de col·locar la banda elàstica a la part inferior. Si no es disposa de goma elàstica es pot usar un cordell per lligar la part inferior del ventall.
5. Col·locar la cinta a la part inferior per tapar la goma elàstica.
6. A continuació i per acabar el procés s'ha d'obrir l'acordió en forma de semicercle, i crear així el ventall.

Per acabar el procés de creació del ventall es podeu ventallar o intercanviar-se els ventalls mútuament.

49. Clara va estar apuntada, de petita, a un club de lectura: [...] *Fins i tot recorde que quan tenia 8 o 9 anys em vaig apuntar a un club de lectura que organitzava la llibreria del poble un dissabte al mes [...] perquè ja no m'acabava els llibres, és que de vegades no arribava ni a començar a llegir-los i em recordava que havia d'anar al club un dia abans que s'haguera de fer la sessió [...]*

(pàgs. 12-13). En aquest fragment l'autora a través de la protagonista ens dóna pistes de com pot ser un club de lectura.

a) Però sabeu què és un club de lectura? En coneixeu algun? Et proposem que investigueu sobre aquest tema. Podeu veure alguns exemples de clubs de lectura com els següents: <http://libros28.blogspot.com/p/club-de-lectura-en-valencia.html> (club de lectura de Lliris Picó); <https://fulldelectura.com/> (club de lectura de la Fundació pel Llibre i la Lectura):

https://www.bibliotecaspublicas.es/onda/bpes_colaborar.htm (web de la biblioteca pública d'Onda on s'explica què és un club de lectura).

b) Us agradaria crear-ne un? Proposeu-li al vostre professor o professora de Valencià crear-ne un al vostre centre. Cal que tingueu en compte els següents aspectes: creació d'unes normes bàsiques de funcionament, delimitar els destinataris, llibres que llegireu, qui conduirà el club, quan i on us reunireu, com arribareu als usuaris, quant de temps voleu que dure cada sessió, com es desenvoluparan les sessions, com podeu enriquir l'activitat del club i com la valorareu. Després no oblideu treballar i recomanar *Ventalls de paper* quan el tingueu creat i posar-li un nom al club.

► Us ajudem una mica i us diem les normes bàsiques de funcionament del club de lectura segons els experts. Vosaltres les podeu modificar o adaptar.

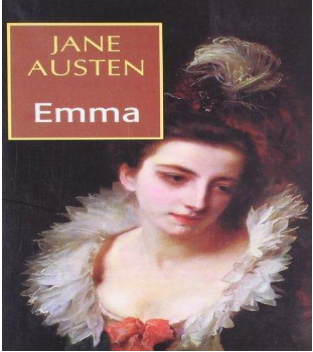
NORMES BÀSIQUES DE FUNCIONAMENT D'UN CLUB DE LECTURA

- El respecte mutu. No fer comentaris que puguen ofendre algun altre.
- No parlar de temes personals.
- Respectar el torn de paraula.
- Establir un temps de paraula límit.
- I que no cal acabar el llibre si no agrada.

c) Quan ja tingueu creat el club, doncs, una de les primeres activitats del club serà crear un mural. Ací serà on exposareu, si ho heu cregueu convenient, totes les lectures que aneu llegint (de tots els gèneres literaris), les vostres recomanacions i totes les activitats que realitzareu de cada lectura (rutes literàries, rutes gastronòmiques, manualitats, recitacions, etc). Aquest mural pot ser en un format físic per posar-lo a l'aula o a la biblioteca del centre, però també en un format digital. En el darrer cas, el podeu allotjar al web del centre o de la biblioteca emprant aplicacions com: <https://es.padlet.com/> o <http://edu.glogster.com/>. Aquestes aplicacions permeten fer un mural digital, no obstant això, són gratuïtes un temps limitat. Ací podeu veure un exemple de padlet per si us interessa: https://padlet.com/joan_bustos/g4dte1z8s9ra.

d) Us suggerim alguns/es o autors/es i també obres literàries per a que les treballeu al vostre club de lectura. Són els següents: Jane Austen (*Emma*), Lewis Carroll (*Alícia en el país de les meravelles*), Elisabetta Dami (*Gerónimo Stilton*), Joana Raspall, Corín Tellado, Carlos Santander, *Curial e Güelfa* i Mercè Rodoreda Hi apareixen en *Ventalls de paper*. Recordeu a quins personatges els agraden? Segur que sí! Després podeu fer investigar la biografia de cada autor/a (si té), dir a quin gènere pertany cada obra i fer una fitxa de lectura seguint el model següent:

BIOGRAFIA DE L'AUTOR/A	FITXA TÈCNICA DE L'OBRA	SINOPSI	VALORACIÓ PERSONAL
 <p>Jane Austen (Steventon, Hampshire, 16 de desembre de 1775 –Winchester, Hampshire 18 de juliol de 1817) va ser una novel·lista anglesa. Les seves obres, entre les quals cal destacar <i>Orgull i prejudici</i>, <i>Seny i sentiment</i> i <i>Emma</i>, són generalment considerades clàssics de la literatura anglesa. La seva penetrant anàlisi de la societat de l'època, unida al seu magistral ús de la narració indirecta i de la ironia, fan d'Austen una de les més influents i estimades novel·listes del segle XIX. Font: https://ca.wikipedia.org/wiki/Jane_Austen</p>	 <p>Títol:..... Nom i cognoms de l'autor/a: ..... Editorial: ..... Gènere:..... Lloc i any de publicació: ..... Col·lecció: ..... Núm: ..... Nombre de pàgines: .....</p>	<p><i>Emma</i> és una novel·la de Jane Austen que narra les aventures romàntiques de la protagonista fent d'alcajota dels seus coneguts, mentre ella jura que mai es casarà.</p>	<p>..... .....</p>

50. Segur que quan estaves llegint l’obra, pots, has recordat receptes familiars o algun menjar que has menjat alguna vegada i t’ha transportat a algun moment de la teua vida. Tanmateix també has recordat a alguna persona i algun espai. Tot seguit et recordem els diferents menjars que hi apareixen: magdalenes d’ametla (p.9), taules dolces de les comunions (p. 13), mandonguilles, tasseta de brou i olleta (p. 18), pastissos de moniato, mona de Pasqua i ametles garrapinyades (pàgs. 19-20), aletes de pollastre al forn (p. 22), entrepans d’oli, sucre, Cola-Cao, embotit, croissants, ensaimades i batuts (p. 43), crispetes

i Coca-Cola (p. 50), tapes de magre amb tomaca, sang amb ceba, peixets fregidets i carxofes arrebossades (p. 89). Segur que la boca se t'ha fet aigua! Mmmm!

a) Ara que ja saps quins menjars i begudes apareixen a la novel·la, cal que escrigues quin menú elaboraries amb aquests plats si tingueres aquest restaurant. Pots afegir-hi altres menjars i begudes que t'agraden.

Restaurant *Ventalls de paper*

Primer plat: .....
Segon plat: .....
Postre o café: .....
Begudes a elegir: .....
Preu: 10 €

b) Tot seguit et demanem que confecciones la recepta d'algun dels àpats que s'hi esmenten a la novel·la i, si vols, també la pots elaborar i convidar als teus companys de classe. Ells també poden fer el mateix que tu i, inclús, podeu fer un concurs de cuina. Així us donareu un homenatge. Et sembla una bona idea?

Titol de la recepta:

Ingredients:

Durada:

Nombre de persones:

Utensilis necessaris:

Preparació:

c) El menjar també va associat a uns records, a unes vivències, a uns espais, a un temps i a unes persones. Segur que has fet alguna recepta, quan eres menut o menuda, amb els teus avis o els teus pares com, per exemple, els pastissos de moniato i els bunyols de carabassa de l'àvia, les atmelles garrapinyades de l'avi o les mandonguilles de ta mare. Et demanem que faces un relat (mínim deu línies) on expliques aquestes receptes que cuinaves amb la gent que estimes o estimaves. Cal que descrigues les emocions que senties, quins records et venen a la ment, en quin lloc les preparàveu, en quina època de l'any ho feieu i amb qui elaboraves aquestes receptes meravelloses. Pots posar-li de títol: *Les receptes de la meua infantesa* i dedicar-ho a qui tu vulgues. Segur que t'agradarà fer aquesta activitat! Anima't a fer-la!

Les receptes de la meua infantesa.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

d) Bona part dels menjars que s'hi esmenten a *Ventalls de paper* pertanyen a la gastronomia valenciana i, concretament, a la cuina de les comarques de l'Horta a la

província de València i a la de les comarques de l'Alacantí, l'Alcoià i El Comtat a la província d'Alacant. Però coneixeu la diversitat de plats que podem trobar a aquestes comarques? Ara et posem a prova completant aquesta graella. Us assegurem que et sorprendràs amb alguns noms. T'animes?

Paella, coques de dacsa, casca, coca de Sant Joan, bescuit, coca de llanda, titaina, borra, minxos, bajoques farcides, arròs al forn, putxero, arròs caldós amb conill, coca de tomaca, all i pebre, arròs amb fesols i naps, blat picat, caragols amb salsa, pepitos, abisinios, tigres, dacsa fregida, pastissets d'ametlla i moniato, bollos, coca de miquetes, tortada, coca saginosa, pericana, coquetes fregides, fartons i orxata, espardenyes, faves bollides i cireres.

IMATGE DEL PLAT O PRODUCTE	NOM DEL PLAT O PRODUCTE	COMARCA
	Paella de pollastre i de conill	L'Horta
		
		
		
		

51. Activitat en grup. L'àvia Antònia li deia a la seua filla: *“Nosaltres no podem donar-te una gran fortuna, així és que els estudis són l'únic que farà de tu una dona lliure”* (p.11). L'àvia Antònia no va poder estudiar perquè va nàixer només acabar la Guerra

Civil. Ella estava molt orgullosa de la seua filla que era professora. També Clara està orgullosa de la seua iaia i de sa mare, encara que xoque amb aquesta última.

a) Visualitzeu aquests vídeos de l'ONG Save the children:
<https://www.savethechildren.es/25-de-noviembre-ser-ni%C3%B1a-es-un-derecho>;
<https://www.savethechildren.es/actualidad/la-historia-de-leila-casada-para-sobrevivir>;
https://www.youtube.com/watch?v=EzBDBYJa_0I&hl=es&version=3;
<https://www.youtube.com/watch?v=eEoPJmEegks>

b) Després volem que contesteu les següents preguntes, les poseu en comú i feu un debat:

- Hi esteu d'acord amb aquesta afirmació de l'àvia Antònia? Creieu que els estudis són l'única possibilitat que tenen les dones per ser lliures o tenen altres possibilitats?
- Després de visualitzar aquests vídeos, quins sentiments us despertem? Creieu que és justa la situació que viuen aquestes xiquetes? Què faríeu vosaltres per ajudar-les?
- Coneixeu alguna dona o xiqueta que no l'han deixada estudiar (a més de les que hi apareixen en aquests vídeos)? Expliqueu el cas, si és així. No cal dir el nom per respecte a eixa persona.
- En l'actualitat, penseu que les dones tenen les mateixes possibilitats d'accedir als estudis i als diferents llocs de treball respecte els homes? Eixa igualtat es dona en tots els països del món? Si no és així, aleshores, podeu posar algun exemple.
- Creieu que les dones cobren menys que els homes per al mateix lloc de treball? Hi existeix la igualtat salarial?
- Penseu que hi ha treballs per a homes i treballs per a dones? O, pel contrari, tothom pot fer les mateixes tasques?
- Sabríeu esmentar el nom de cinc dones que han destacat o destaquen en algun àmbit laboral (ciència, literatura, art, etc.)?

c) Suggeriu al docent de Valencià o al tutor o a la tutora, visionar una de les següents pel·lícules: *Camí a l'escola* (2013) i *Precious* (2009). Després realitzeu un cinefòrum, on reflexioneu sobre les dificultats vitals i les dificultats per accedir a l'educació que pateixen els personatges principals. També comenteu com s'enfronten els protagonistes davant de les adversitats i quins els valors positius que s'hi transmeten. Finalment opineu sobre allò que més us ha impactat i què heu après.

Títol: Camí a l'escola.

Any: 2013

Duració: 75 minuts

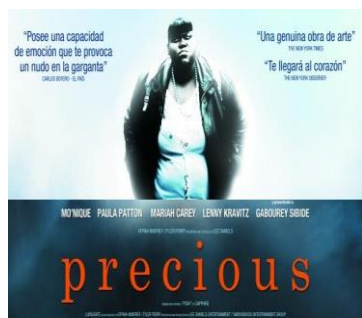
Intèrprets: Jackson Saikong, Salome Saikong, Samuel J. Esther, Gabriel J. Esther, Emmanuel J. Esther, Zahira Badi, Noura Azaggah, Zineb Elkabli, Carlito Janez, Micaela Janez.

Gènere: Documental.

Sinopsi: Una pel·lícula documental que explica la història real i extraordinària de quatre nens, herois quotidians -Jackson, Carlitos, Zahira i Samuel-, que han d'enfrontar-se diàriament amb una multitud d'adversitats i perills per arribar a escola. Aquests joves viuen en quatre punts molt distants de la Terra, però comparteixen

les mateixes ganes d'aprendre i són conscients que només l'educació els obrirà les portes a un futur millor. *Camí a l'escola* és una pel·lícula que desborda optimisme i esperança

en un futur on per al Jackson, el Carlitos, la Zahira i el Samuel tot és possible, amb coratge, predeterminació i esforç.

Títol: Precious.

Any: 2009.

Duració: 81 minuts.

Intèrprets: Gabourey Sidibe, Mo'Nique, Paula Patton, Mariah Carey, Sherri Shepherd, Lenny Kravitz.

Gènere: Drama

Sinopsi: És l'any 1987. Claireece "Precious" Jones té setze anys, és afroamericana, obesa i analfabeta, a més de viure al barri de Harlem de Nova York amb una família

completament trencada. El seu propi pare la va violar i la va deixar embarassada quan tenia dotze anys, i la seua mare es dedica a devorar el menjar que Precious li prepara i a sotmetre-la a constants abusos físics i psíquics. Ara, mentre el seu primer fill amb Síndrome de Down és cuidat per la seua àvia, n'espera el seu segon i l'escola la força a deixar els estudis per enviar-la a un centre alternatiu que l'ajude a redirigir la seva vida.

d) Us proposem que per al dia 8 de març feu la següent fitxa i l'exposeu als corredors del centre o l'espai que tingueu habilitat per a això. Es tracta de que digueu a quina dona del teu entorn més admireu i el motiu. Podeu posar-li una fotografia o fer-ne un dibuix. L'objectiu és retre-li un homenatge a eixa persona. Segur que n'estarà molt més orgullosa de tu, si fas aquesta activitat. Ànim!

LA DONA QUE JO MÉS ADMIRE ÉS ...	
DADES PERSONALS	
<ul style="list-style-type: none"> • Nom i cognoms: ..... • Edat: ..... • Població: ..... • Professió: 	
DIBUIX O FOTOGRAFIA	L'ADMIRE PERQUÈ ....

52. Clara i els seus amics escolten música reggeaton: “*Mami te quiero solita pa mi, pa mi ... Todo mi cuerpo pide candela ... Solita pa mi ...*” (p. 58).

a) Sabries dir qui és l'autor d'aquesta lletra i el títol de la cançó?

.....
.....

b) Creus que la música reggeaton és una música masculista? Explica-ho.

.....
.....

c) Diries que les seues lletres influeixen negativament en els joves i en la seua conducta?

.....
.....

d) Per què creus que té tant d'èxit entre els joves?

.....
.....

e) Activitat en grup. Us proposem que li pegueu la volta a les lletres d'alguna de les cançons del reggeaton que escolteu. Cal que trieu una o dues cançons i li canvieu la lletra, per a que no s'utilitze un llenguatge masculista, sinó tot el contrari. Podeu sols compondre la lletra, però també hi podeu confeccionar un vídeo. Podeu demanar-li ajuda al docent de música i al coordinador/a d'igualtat del vostre centre educatiu. De totes formes, podeu seguir l'exemple dels alumnes de l'IES Montserrat Roig d'Elx que han fet aquest vídeo (https://www.youtube.com/watch?v=xqvUANYKa_A) o dels alumnes de l'IES Bellreguard (<https://val.levantemv.com/safor/2018/11/09/regueton-machismo/1792630.html>). Us divertireu molt fent aquesta activitat.

53. Curiositat. Coneixes el Museu de la Paraula? Però què és? Mireu aquesta informació i visualitzeu el seu web (<http://www.museudelaparaula.es/web/home/>).

	<p>L'Arxiu de la Memòria Oral Valenciana, Museu de la Paraula atresora més de 300 entrevistes digitalitzades i enregistrades en format audiovisual.</p> <p>Els protagonistes són persones nascudes abans de la guerra civil espanyola, testimonis privilegiats dels processos de canvi sociocultural ocorreguts al territori valencià durant el darrer segle XX. El Museu de la Paraula es presenta com un sistema de gestió, anàlisi i recuperació de tots els testimonis que el Museu Valencià d'Etnologia custòdia.</p> <p>La idea de crear l'Arxiu de la Memòria Oral Valenciana naix al Museu Valencià d'Etnologia, de la Diputació de València, a l'any 1999, i la primera entrevista es féu al 2002.</p> <p>Vinculat a diferents institucions valencianes, àdhuc amb diversos departaments de la Universitat de València, són nombroses les persones que han col·laborat en el projecte al llarg dels anys.</p> <p>Font: http://www.museudelaparaula.es/web/home/</p>
---	---

Joan Maragall (1903), *Elogi de la paraula*.

54. El nostre museu de la paraula. La novel·la està repleta d'històries i de records que recorda la protagonista sobre els seus avis: històries de por per Tots Sants, com esclatava els ous de la mona de Pasqua en el front de l'avi, el romiatge de Santa Faç, el botijó d'Agost, estrenar calçatins el Diumenge de Rams i portar una palma, la cançó de *La muller de Sant Jeroni* (pàgs. 19- 20), les cançons de Conxa Piquer (p. 77), etc. Segur que tu també tens històries i records dels teus avis, àvies, oncles i ties que ja són grans i que no t'agradaria mai perdre, és a dir, que t'agradaria sempre recordar. Et proposem que, enregistreu amb un vídeo, a totes aquelles persones majors de la teua família que et pugen contar alguna història, rondalla, recepta, cançó o costums i que et faça il·lusió tenir. Si us donen permís, aleshores, podeu projectar aquests vídeos en el vostre centre educatiu. Podeu fer-los aquest homenatge i celebrar aquesta festa convidant-los a ells i a elles. El dia més adequat pot ser el dia 1 d'octubre (Dia Internacional de la Gent Gran).

55. Contesteu les preguntes següents:

a) Et proposem que faces de detectiu. T'animes? Tot seguit et presentem un fragment d'una cançó. Aquesta cançó pertany a un d'aquest grups: El Diluvi, Kontaminació Akústica, Roba Estesa, Txarango, Pellikana, Els Jovens. Cal que endevines el títol i el grup musical. És fàcil! Endavant!

No cosirem mai més els vostres botons/ ni la vora de baix dels pantalons/ però, atenció, no deixarem mai les agulles/ que ens han fet les mans tan dures/ per fregar-nos els malsons/ i per punxar-los els collons (p. 100).

- Títol de la cançó: .....
- Grup musical: .....

b) Ara que ja coneixeu la lletra d'aquesta peça musical, tanmateix, no seria mala idea de que busqueu les vostres cançons preferides d'aquests grups musicals i les canteu muntant un karaoke. Podeu afegir altres grups o cantants i fer-vos la vostra play list. Us animeu? Segur que sou uns artistes!

c) Clara va interpretar moltes obres de compositors de la música clàssica: Liszt, Mozart, Stravinski, Beethoven, Hadyn, Schubert i Scarlatti. Tots hi apareixen en la lectura. Tracta de trobar-los en aquesta sopa de lletres.

L	I	S	Z	T	S	Q	W	E	B
M	O	Z	A	R	T	I	T	Y	E
U	I	O	P	A	R	T	S	T	E
D	F	G	H	J	A	T	K	R	T
L	Z	X	C	B	V	A	M	E	H
H	A	D	Y	N	I	L	A	B	O
E	C	G	I	O	N	R	S	U	V
I	U	J	N	M	S	A	E	H	E
T	Y	P	W	G	K	C	P	C	N
S	B	M	X	A	I	S	I	S	J

56. Curiositat. Recordes que Carles parla sobre el paratge de la cova del Llop Marí de Campello (Alacant)? Coneixes les llegendes associades a aquest lloc? Llig aquest fragment i les sabràs.

La cova del Llop Marí és escenari d'altres llegendes ambientades en l'època posterior a la Conquesta cristiana (a partir del segle XIII) i en la corresponent a l'expulsió dels moriscs (primers anys del segle XVII). Explica la tradició que la cova es comunica amb les entranyes de la propera serra del Cabeçó d'Or — escenari d'altres tantes llegendes— i que, des de la mar, els pirates barbarescos se submergien en el complicat entramat de galeries per amagar els nombrosos tresors procedents dels seus pillatges. Una altra llegenda explica que, després del decret d'expulsió dels

moriscos, un vell àrab anomenat Alí va amagar les seues pertinences més preuades a les coves de Canelobre, lloc on va ser assassinat pels cristians i des del qual la seua filla Gesamina va escapar d'aquestos dirigint-se, per l'interior de la serra, a la cova del Llop Marí, al Campello.

Font: <https://sendasyleyendas.com/2016/04/campello-llops-marins-i-tresors-moriscos/>

57. Curiositat. Patrimoni Immaterial de la Humanitat.

Sabíes que La Muixeranga d'Algemés (València) és Patrimoni Immaterial de la Humanitat? A la Comunitat Valenciana en tenim declarats deu en total incloent aquesta festa.

• Però sabries dir quins són els altres? Intenta-ho!

.....
 .....

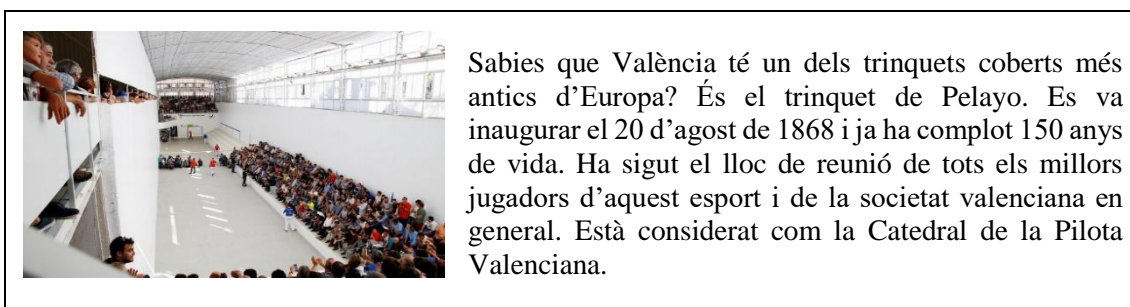
58. Activitat en grup. El personatge de Carles pertany al grup de la Muixeranga d'Alacant ciutat. Però coneixeu l'origen d'aquesta festa? Quan es celebra? En quines poblacions es fan aquestes torres humanes? Quina música s'interpreta? Quins instruments s'utilitzen? Quines figures es realitzen? Saps que tenen en comú La Muixeranga, La Mojiganga de Titaigües (València) i Els Castells de Catalunya? Doncs us volem posar a prova. Podeu afegir més preguntes si ho desitgeu. Cal que treballem seguint la metodologia ABP (Aprentatge Basat en Projectes) o aprenentatge cooperatiu i que elaboreu un projecte de treball. Després el presentareu a la resta de la classe. Quan acabeu la vostra presentació, podeu passar-los un kahoot als vostres companys, que haureu elaborat abans. Us donem ja una imatge de cada festa i us recomanem que, confeccioneu una fitxa de treball, amb tot allò que arregleueu. No us preocupeu perquè us donem una webgrafia per a que ho investigueu! Us animeu?

WEBGRAFIA PER CONFECCIONAR EL PROJECTE:

- <https://teachermsisabel.com/trabajando-en-un-nuevo-abp/>
- <https://www.trabajoenequipoprimaria.com/>
- www.muixeranga.net/
- http://rec.mestreacasa.gva.es/som_cultura/ruta4/mojiganga-val.html
- <http://www.titaguas.es/content/mojiganga>
- <https://ca.wikipedia.org/wiki/Castells>
- <https://kahoot.com/>

59. Curiositat.

60. Carles juga a la pilota valenciana en la novel·la. Però tu has jugat alguna vegada? Saps el seu origen? Quines són les regles? Saps quines modalitats hi existeixen? De quin material estan fetes les pilotes? Com t'has de protegir les mans? En quines poblacions s'hi juga? Com són les instal·lacions on es disputen les partides? Quins són els jugadors o les jugadores que han tingut més èxit? Et demanem que respongues aquestes preguntes confeccionant un text expositiu. I, una vegada que ja coneixes la reglamentació, pots proposar-li al docent d'Educació Física jugar un partit amb els companys de classe.

REPASSEM LA NORMATIVA, LA GRAMÀTICA I EL LÈXIC

61. Recordes que apareixen diversos topònims al llarg de la lectura? Et proposem que faces el gentilici d'aquests topònims i et fixes en els sufixos que s'han emprat per formar-los. Coneixeràs com es diuen els habitants d'aquestes poblacions o ciutats.

TOPÒNIM	GENTILICI			
	MASCULÍ SINGULAR	MASCULÍ PLURAL	FEMENÍ SINGULAR	FEMENÍ PLURAL
València	Valencià	Valenciana		
Alcoi				
El Campello				
Alacant				
Muro d'Alcoi				
Ibi				
Sant Joan				
Cocentaina				

62. Aquesta obra literària està farcida de paraules que tenen una tipografia especial, la cursiva. Però no totes les vegades és per la mateixa raó. La cursiva pot tenir diferents usos. Et donem alguns exemples per a que digues quin ús s'està fent en cada cas.

- Friqui* (p. 36) _____
- Xulíssim* (p. 73) _____
- Lo meu* (p. 75) _____
- Bon xaval* (p. 78) _____
- Veggie* (p. 32) _____
- Cinquentons* (p. 24) _____
- Em passaria *allò* (p. 15) _____
- Urba* (p. 29) _____
- Torpe* (p. 35) _____
- Himne de l'alegria* (p. 46) _____
- Tia, t'ho has fet amb el David?* (p.79) _____
- Una y no más, Santo Tomás* (p. 74) _____

63. Sabries dir quin mecanisme lingüístic s'utilitza en mots com *urba* (p. 29) o *whats* (p. 64)? Segur que sí! Endavant!

.....

.....

64. Et proposem que faces una oració amb algunes de les locucions que apareixen al llibre.

- I rèiem a cor que vols agafades de la mà carrer avall (p. 44) _____
- Potser, hauré de fer un pensament (p.53) _____
- Fer neteja (p. 10) _____
- Hauré de fer mèrits (p. 10) _____

65. Ara fes els antònims d'aquestes paraules:

- Anar (p. 8) _____
- Dia (p. 9) _____
- Blanc (p. 10) _____
- Lleu (p. 10) _____
- Desembolicar (p. 43) _____
- Torpe (p. 42) _____

66. Quin intenció creus que té l'autora en destacar aquest mot i posar-lo en majúscules?

[...] *Allò sí que és pijo, pijo, pijo. PIJO.* [...] (P. 91).

.....
.....

67. Al llarg de l'obra trobem l'ús dels punts suspensius, les exclamacions i les cometes. Posa quatre exemples on s'usen aquests signes de puntuació i explica la regla que utilitzen en cada cas.

.....
.....
.....
.....

68. Paraules com *friqui*, *minimal*, *veggie*, *selfies*, *cupcakes*, *youtubers* o *burguers* apareixen a l'obra. Però sabries dir si són préstecs, neologismes o barbarismes? Intenta-ho! Pots preguntar-li al docent de Valencià.

.....
.....

69. Categories gramaticals? No són unes paraules d'altre món! Són els noms, els adjectius, els verbs, els adverbis, les preposicions, els determinants, les conjuncions, els pronoms i les interjeccions. Et demanen que busques dos exemples de cada categoria gramatical extretes de la novel·la i faces un encreuat amb elles.

.....
.....

SOLUCIONS:

Activitat 5.

AFIRMACIONS	V	F
- És sòcia de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.	x	
- Ha escrit en revistes com Caràcters o Aiguadolç.	x	
- Té un blog sobre manualitats.		x
- Va viure a Àvila i a Muro d'Alcoi.	x	
- Va estudiar a l'IES Pare Arques de Cocentaina.	x	
- La seua obra literària no va lligada a la seua trajectòria vital.		x
- A l'autora li agrada viatjar.	x	
- Lliris no té tres fills.		x

Activitat 37. Qüestionari. 1-a, 2-a,3-c, 4-c,5-c,6-a,7-c,8-c,9-d,10-b.

Activitat 55. Apartat c. Sopa de lletres.

L	I	S	Z	T	S	Q	W	E	B
M	O	Z	A	R	T	I	T	Y	E
U	I	O	P	A	R	T	S	T	E
D	F	G	H	J	A	T	K	R	T
L	Z	X	C	B	V	A	M	E	H
H	A	D	Y	N	I	L	A	B	O
E	C	G	I	O	N	R	S	U	V
I	U	J	N	M	S	A	E	H	E
T	Y	P	W	G	K	C	P	C	N
S	B	M	X	A	I	S	I	S	J